

บทที่ 4

ผล และการอภิปรายผล

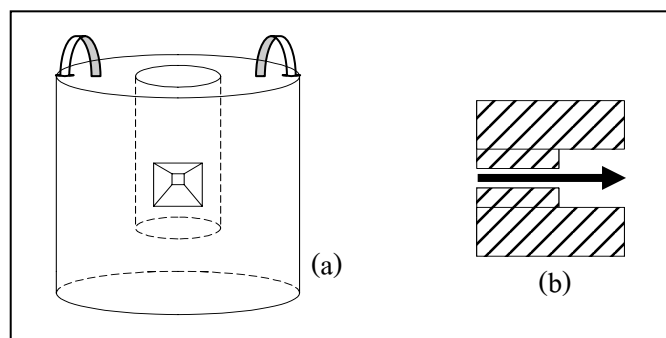
4.1 ผลการออกแบบชุดกำบังรังสี ชุดท่อบีบรังสี ชุดแทนวางตัวอย่าง และตัวกำหนดตำแหน่งของหัววัดในการวัดรังสีแกมมาที่มุมกระเจิงต่างๆ

4.1.1 โครงสร้างของชุดกำบังรังสี และชุดท่อบีบรังสี

จากการศึกษาในหัวข้อ 3.2.1 ทำให้ทราบถึงความหนาที่เหมาะสมของตะกั่วในการทำชุดกำบังรังสีว่าควรมีค่าประมาณ 7 cm โดยโครงสร้างของชุดกำบังรังสีจะแบ่งออกเป็น 3 ส่วน ซึ่งแต่ละส่วนมีรายละเอียดดังนี้

ส่วนที่ 1 ทำขึ้นจากตะกั่วเป็นทรงกระบอกเส้นผ่าศูนย์กลาง 21 cm สูง 20 cm มีช่องว่างภายในขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง 7.4 cm เพื่อใช้บรรจุลูกปืน จานรอง และส่วนที่ 2 ซึ่งจานรองดังกล่าวจะมีเส้นผ่าศูนย์กลางเท่ากับเส้นผ่าศูนย์กลางของส่วนที่ 2 นั่นคือ 7 cm โดยความหนาของจานรองรวมลูกปืนคือ 1 cm สำหรับขอบ และฐานของส่วนที่ 1 มีความหนาเท่ากับ 6.8 และ 7 cm ตามลำดับ

ในส่วนที่ 1 จะมีช่องเปิดเพื่อใช้เป็นทางเดินของรังสีแกมมาจากแหล่งกำเนิดรังสีแกมมา ซีเซียม-137 ขนาดเท่ากับ 1 cm x 1 cm ยาว 3.8 cm และมีขนาดขยายขึ้นเป็น 3 cm x 3 cm ยาว 3 cm เพื่อใช้เป็นจุดต่อกับชุดท่อบีบรังสี โดยช่องเปิดดังกล่าวจะอยู่สูงจากฐานของส่วนที่ 1 ขึ้นมา 8.5 cm

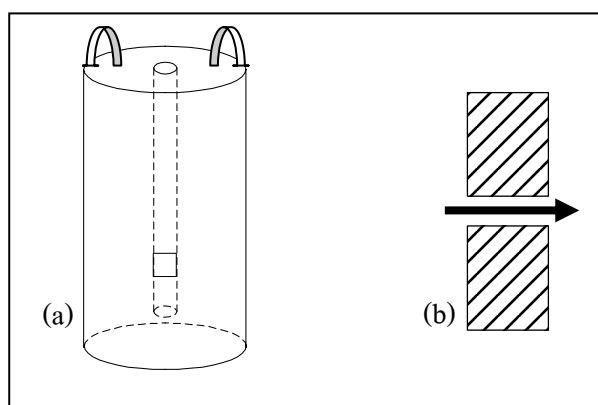

ภาพประกอบที่ 4.1 (a) ลักษณะของส่วนที่ 1

(b) ภาพตัดขวางของช่องทางเดินของรังสีแกมมา

ส่วนที่ 2 ทำขึ้นจากตะกั่วเป็นทรงกระบอกเส้นผ่าศูนย์กลาง 7 cm สูง 12 cm มีช่องว่างภายในขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง 1.2 cm เพื่อใช้บรรจุส่วนที่ 3 โดยในส่วนที่ 2 จะมีฐาน และขอบหนา 0.5 และ 2.9 cm ตามลำดับ

สำหรับช่องเปิดซึ่งเป็นทางเดินของรังสีแกมมาจะมีขนาดเท่ากับ 1 cm x 1 cm และอยู่สูงขึ้นมาจากฐาน 1.5 cm โดยช่องดังกล่าวจะอยู่ในตำแหน่งที่ตรงกันกับช่องเปิดของส่วนที่ 1 เมื่อต้องการใช้งาน แต่ถ้าไม่ต้องการใช้งานก็สามารถหมุนช่องเปิดในส่วนที่ 2 ไปยังตำแหน่งอื่นเพื่อปิดทางเดินของรังสีแกมมาได้ โดยอาศัยลูกปืน และจานรอง ที่อยู่ในส่วนที่ 1 ซึ่งเป็นตัวที่คอยรองรับส่วนที่ 2 อยู่คอยช่วยในการหมุน

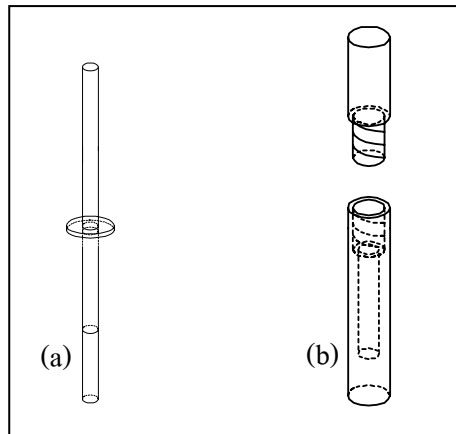

ภาพประกอบที่ 4.2 (a) ลักษณะของส่วนที่ 2

(b) ภาพตัดขวางของช่องทางเดินของรังสีแกมมา

ส่วนที่ 3 ทำขึ้นจากเหล็กไร้สนิม (Stainless steel) เป็นทรงกระบอกเส้นผ่าศูนย์กลาง 1 cm ยาว 24 cm เพื่อใช้บรรจุแหล่งกำเนิดรังสีแกมมาซีเซียม - 137 ชนิดแท่ง โดยมีจานเส้นผ่าศูนย์กลาง 3 cm หนา 0.5 cm อยู่ที่ตำแหน่ง 11.5 cm จากฐาน เพื่อใช้เป็นตัวยึดส่วนที่ 3 เข้ากับส่วนที่ 2

สำหรับส่วนที่ 3 ใช้บรรจุแหล่งกำเนิดรังสีแกมมาซีเซียม - 137 ชนิดแท่ง จะอยู่บริเวณฐานของส่วนที่ 3 ซึ่งมีลักษณะเป็นกล่องทรงกระบอกฝาเกลียวเส้นผ่าศูนย์กลาง 1 cm สูง 4.5 cm และมีฐานหนา 1 cm โดยในส่วนนี้จะมีช่องเปิดขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง 0.5 cm เพื่อใช้บรรจุแหล่งกำเนิดรังสีแกมมาซีเซียม - 137 ชนิดแท่ง ดังนั้นความหนาของขอบรวมทั้งเกลียวซึ่งเป็นเกลียวในจะหนาเท่ากับ 0.25 cm โดยเกลียวดังกล่าวจะมีความยาวเท่ากับ 1 cm สำหรับส่วนที่ 3 ส่วนบนซึ่งเป็นส่วนที่ใช้ต่อกับทรงกระบอกฝาเกลียวหรือส่วนที่ 3 ส่วนล่างจะมีลักษณะเป็นเกลียวแบบเกลียวนอกขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง 0.5 cm ยาว 1 cm

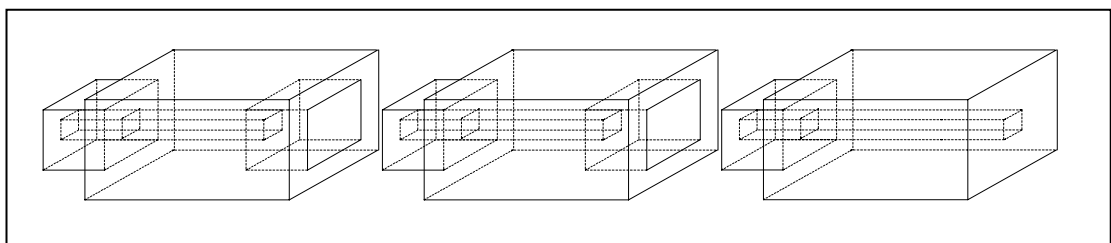
ภาพประกอบที่ 4.3 (a) ลักษณะของส่วนที่ 3

(b) ลักษณะของส่วนที่ 3 ที่ใช้บรรจุแหล่งกำเนิดรังสีแกมมา

ซีเซียม - 137 ชนิดแท่ง

ชุดท่อบีบรังสี คือ ส่วนที่ใช้เป็นช่องทางเดินของรังสีแกมมาที่ต่อออกมาจากช่องเปิดของชุดกำบังรังสีในส่วนที่ 1 โดยความยาวของช่องทางเดินรังสีจะมีค่าเท่ากับ 30 cm ซึ่งเกิดจากการประกอบท่อบีบรังสีจำนวน 3 ชั้น เข้าด้วยกัน โดยท่อบีบรังสีแต่ละชั้นจะแบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ ส่วนหลักซึ่งมีขนาด 5 cm x 5 cm x 10 cm และส่วนข้อต่อซึ่งมีขนาด 3 cm x 3 cm x 3 cm ดังนั้นความยาวรวมของท่อบีบรังสีแต่ละชั้นจะมีค่าเท่ากับ 13 cm

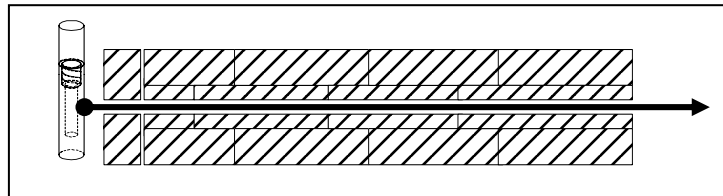
สำหรับชั้นส่วนที่เป็นส่วนปลายสุดของท่อบีบรังสีจะมีลักษณะที่แตกต่างจากส่วนกลางหรือ 2 ชั้นแรกตรงที่ไม่มีช่องสำหรับต่อกับท่อบีบรังสีชั้นถัดไป แต่จะมีช่องเปิดเพื่อฉายรังสีแกมมาไปยังเป้าหมาย โดยช่องเปิดดังกล่าวจะมีอยู่ด้วยกัน 4 ขนาด คือ 0.3 cm x 0.3 cm, 0.5 cm x 0.5 cm, 0.7 cm x 0.7 cm และ 1 cm x 1 cm ดังนั้นชุดท่อบีบรังสีจะมีอยู่ด้วยกันทั้งหมด 6 ชั้น โดยแบ่งเป็นทางเดินตอนกลาง และตอนปลายจำนวน 2 และ 4 ชั้น ตามลำดับ

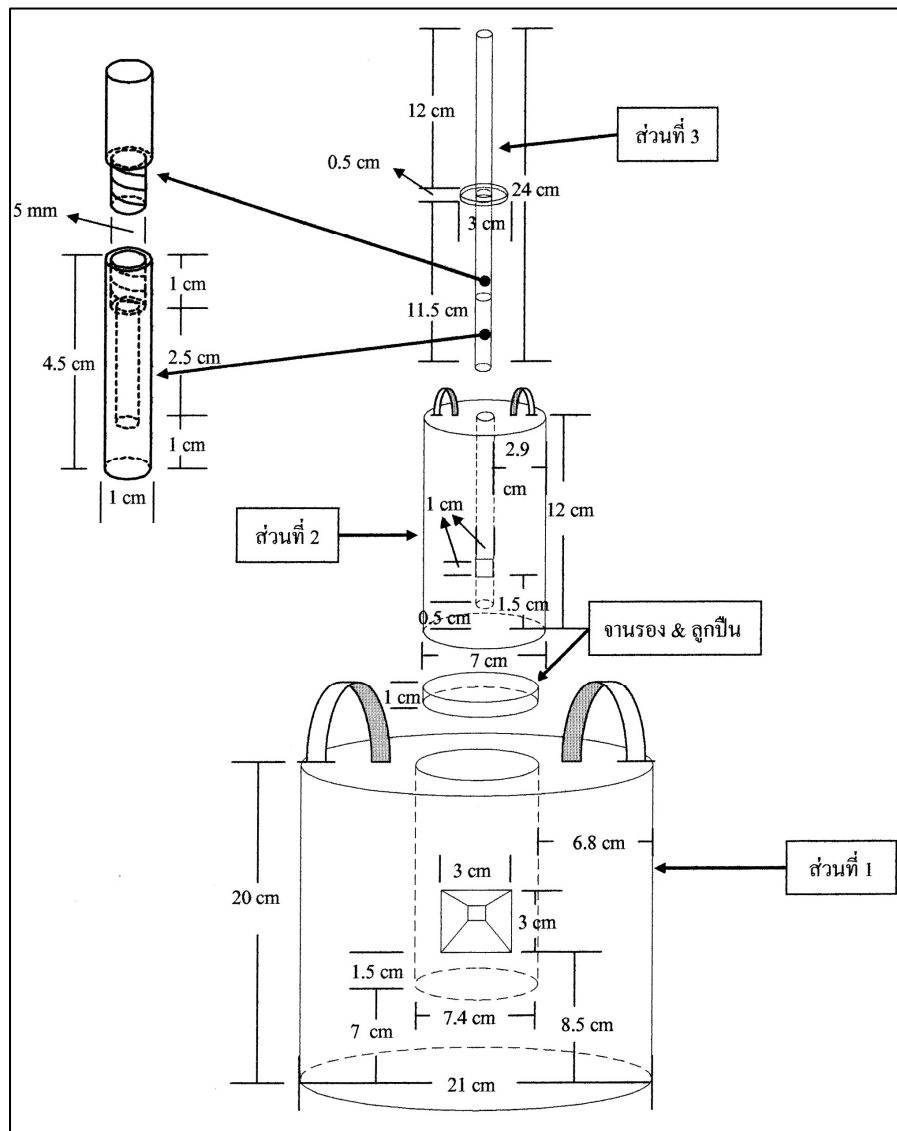
ภาพประกอบที่ 4.4 ลักษณะการต่อชุดท่อบีบรังสีทั้ง 3 ชั้นเข้าด้วยกัน

โดยชั้นที่ 3 เป็นช่องเปิดขนาด 1 cm x 1 cm

โดยช่องเปิดภายในของท่อพีวีซี 2 ชั้นแรกมีขนาด 1 cm x 1 cm สำหรับในส่วนของชั้นที่ 3 หรือชั้นสุดท้ายช่องเปิดภายในของท่อพีวีซีจะมีขนาดเท่ากับขนาดของช่องเปิดปลายสุดของท่อพีวีซีชิ้นนั้นๆ

ภาพประกอบที่ 4.5 ช่องทางเดินของรังสีแกมมาทั้งหมด

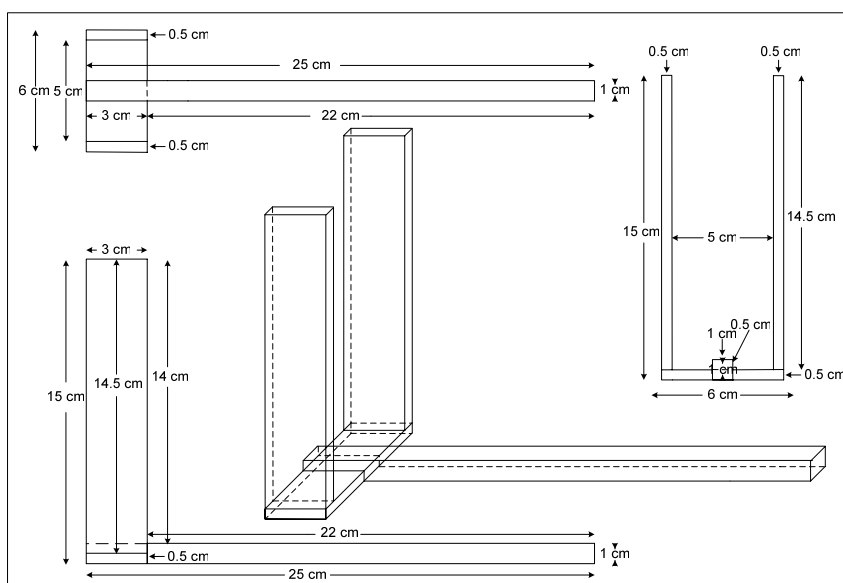

ภาพประกอบที่ 4.6 การประกอบชุดกำบังรังสี

4.1.2 โครงสร้างของชุดแท่นวางตัวอย่าง และตัวกำหนดตำแหน่งของหัววัดรังสี

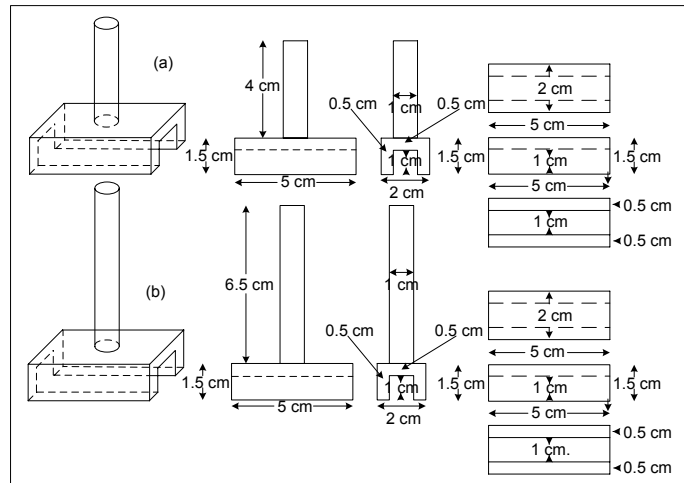
เพื่อเป็นมาตรฐานในการจัดวางตัวอย่าง และหัววัดในการทดลองจึงได้ออกแบบชุดแท่นวางตัวอย่าง และตัวกำหนดตำแหน่งของหัววัดโดยแบ่งโครงสร้างออกเป็น 7 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 โครงหลัก จะมีลักษณะเป็นโครงโลหะรูปตัวยูแขนยาว 15 cm ฐานกว้าง 6 cm ซึ่งทำขึ้นจากแผ่นโลหะขนาด 0.5 cm x 3 cm โดยแขนของส่วนที่ 1 จะใช้ในการยึดกับชุดท่อบีบรังสี ซึ่งสุดท้ายที่ต่ออยู่กับชุดกำบังรังสีเพื่อกำหนดทิศทางที่แน่นอนของลำรังสีที่จะเดินทางไปยังเป้า และในส่วนของฐานจะประกอบด้วยแท่งโลหะขนาด 1 cm x 25 cm x 1cm ซึ่งติดตั้งอยู่บริเวณกึ่งกลางของฐานเพื่อใช้ในการกำหนดระยะห่างจากปลายของชุดทางเดินรังสีซึ่งสุดท้ายกับเป้า โดยแท่งโลหะดังกล่าวจะมีการบากตำแหน่งเพื่อกำหนดความยาวทุกๆ 1 cm

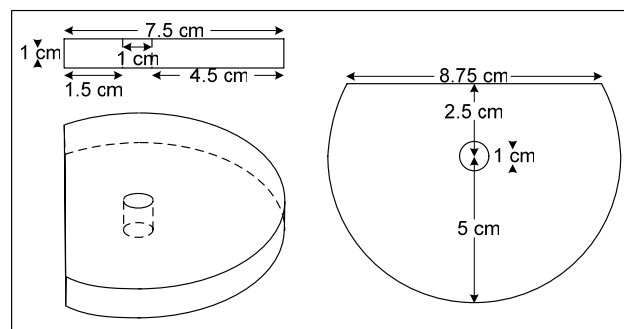
ภาพประกอบที่ 4.7 โครงหลักของชุดแท่นวางตัวอย่าง และตัวกำหนดตำแหน่งของหัววัด

ส่วนที่ 2 ฐานปรับระดับความสูงของตัวอย่าง ประกอบด้วยแท่งโลหะขนาด 2 cm x 5 cm x 1.5 cm โดยแท่งโลหะดังกล่าวจะถูกเจาะร่องขนาด 1 cm x 1 cm เพื่อใช้สวมกับแท่งโลหะกำหนดระยะห่างในส่วนที่ 1 และในส่วนนี้จะต่อกับแกนทรงกระบอกเส้นผ่าศูนย์กลาง 1 cm ยาว 6.5 cm โดยด้านปลายของทรงกระบอกจะทำเป็นเกลียวนอกยาว 3 cm เพื่อใช้ต่อกับส่วนที่ 4

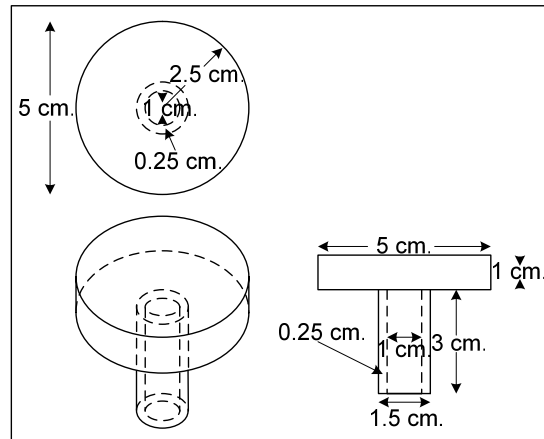
ภาพประกอบที่ 4.8 (a) ฐานปรับระดับความสูงของตัวอย่าง
(b) ฐานปรับระดับความสูงของหัววัด

ส่วนที่ 3 ฐานกำหนดมุม มีลักษณะเป็นวงแหวนหนา 1 cm โดยมีเส้นผ่าศูนย์กลางภายนอกและภายในยาว 10 cm และ 1 cm ตามลำดับ สำหรับผิวหน้าของส่วนที่ 3 จะถูกบากเพื่อกำหนดมุมทุกๆ 5 องศา โดยส่วนนี้จะถูกสวมเข้ากับแกนทรงกระบอกของส่วนที่ 2 เพื่อใช้ในการกำหนดมุมของหัววัด และเพื่อความสะดวกในกรณีที่ต้องเลื่อนส่วนที่ 2 ให้เข้าไปชิดกับส่วนที่ 1 ที่ระยะ 2.5 cm จากศูนย์กลางของทรงกระบอกจะถูกปาดออกไปด้านหนึ่งดังภาพประกอบที่ 4.9

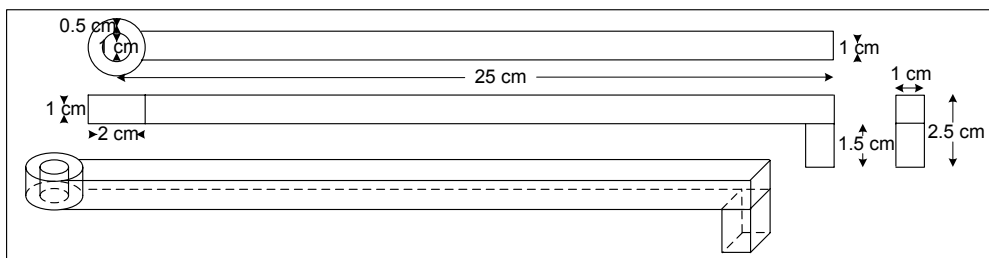
ภาพประกอบที่ 4.9 ฐานกำหนดมุม

ส่วนที่ 4 แท่นวางตัวอย่าง มีลักษณะเป็นทรงกระบอก 2 ขนาดต่อกัน โดยส่วนที่ใช้รองรับตัวอย่างจะมีเส้นผ่าศูนย์กลาง 5 cm หนา 1 cm สำหรับทรงกระบอกส่วนที่ 2 จะมีเส้นผ่าศูนย์กลาง 1.5 cm ยาว 3 cm และมีเกลียวในหนา 0.25 cm ซึ่งส่วนนี้จะใช้ต่อกับแกนทรงกระบอกของส่วนที่ 2

ภาพประกอบที่ 4.10 แทนวางตัวอย่าง

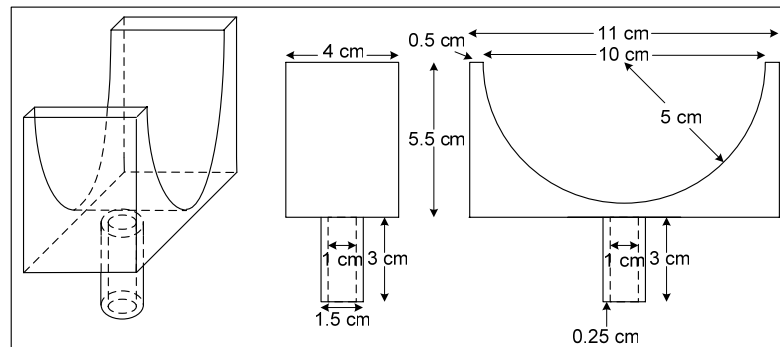
ส่วนที่ 5 แท่งโลหะกำหนดระยะห่างของหัววัด มีลักษณะเป็นแท่งโลหะขนาด 1 cm x 25 cm x 1 cm ซึ่งแท่งโลหะดังกล่าวจะมีการบากทุกๆ 1 cm เช่นเดียวกับส่วนที่ 1 เพื่อใช้ในการกำหนดระยะห่างระหว่างเป้ากับหัววัด โดยปลายของแท่งโลหะด้านหนึ่งจะต่อฐานขนาด 1 cm x 1 cm x 1.5 cm เพื่อให้ส่วนนี้จัดตัวอยู่ในแนวระดับ สำหรับปลายอีกด้านหนึ่งจะทำเป็นวงแหวนหนา 1 cm มีเส้นผ่าศูนย์กลางภายนอก และภายในเท่ากับ 2 cm และ 1 cm ตามลำดับ เพื่อใช้ในการสวมเข้ากับส่วนที่ 2 โดยส่วนที่ 5 จะเป็นส่วนที่ใช้รองรับส่วนที่ 3 อีกชั้นหนึ่งดังภาพประกอบที่ 4.13

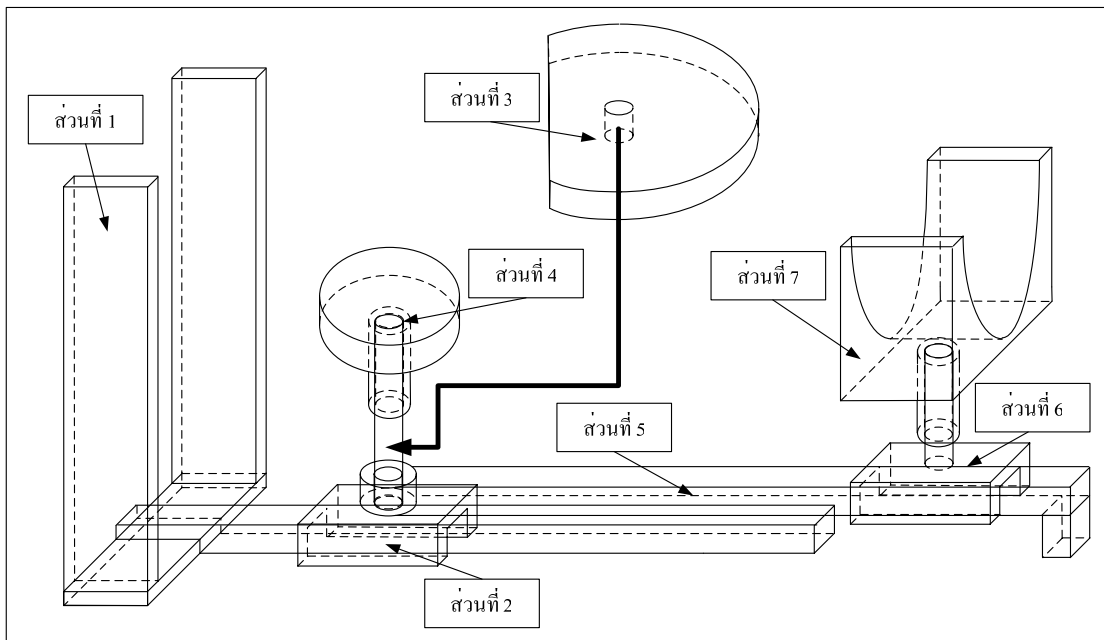
ภาพประกอบที่ 4.11 แท่งโลหะกำหนดระยะห่างของหัววัด

ส่วนที่ 6 ฐานปรับระดับความสูงของหัววัด มีลักษณะเช่นเดียวกับส่วนที่ 2 แต่มีแกนโลหะที่สั้นกว่าคือ ยาวเพียง 4 cm โดยในส่วนนี้จะใช้เพื่อต่อกับแกนทรงกระบอกของส่วนที่ 7

ส่วนที่ 7 แท่นวางหัววัด มีลักษณะเป็นแท่งโลหะขนาด 4 cm x 11 cm x 5.5 cm ถูกเจาะเป็นร่องทรงกระบอกขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง 10 cm ผ่าครึ่งดังภาพประกอบที่ 4.12 เพื่อใช้วางหัววัด โดยในส่วนนี้จะมีข้อต่อทรงกระบอกเส้นผ่าศูนย์กลางขนาด 1.5 cm ยาว 3 cm ซึ่งเป็นข้อต่อชนิดเกลียวในหนา 0.25 cm เพื่อใช้ต่อกับแกนทรงกระบอกในส่วนที่ 6

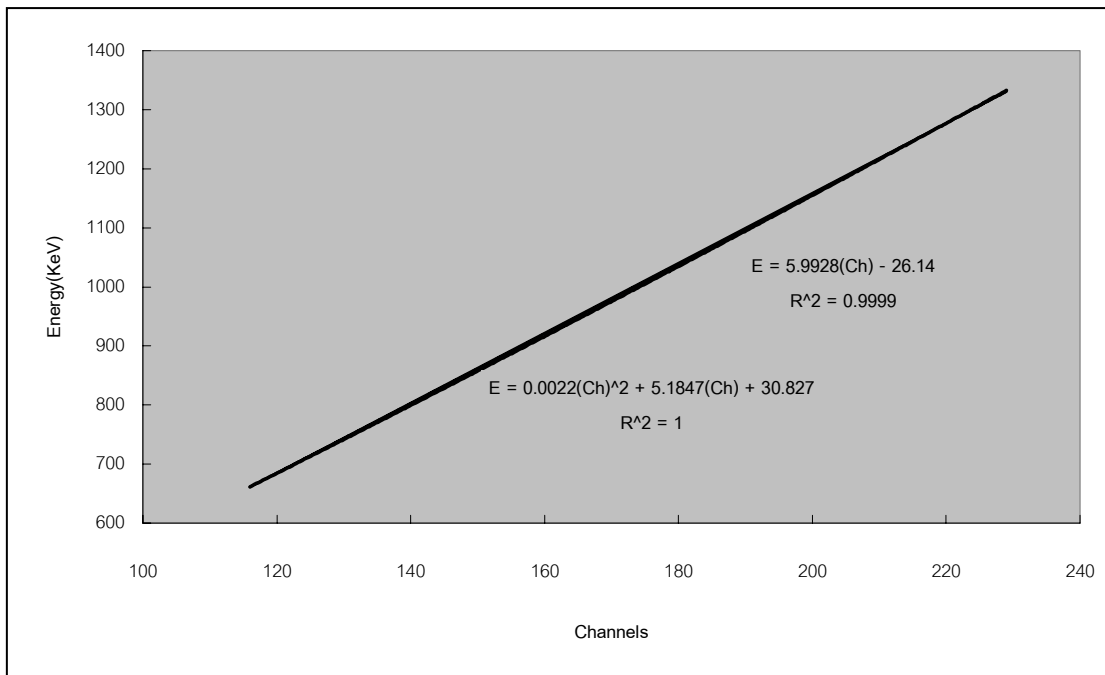
ภาพประกอบที่ 4.12 แทนวางหัววัด

ภาพประกอบที่ 4.13 การประกอบชุดแทนวางตัวอย่าง และตัวกำหนดตำแหน่งของหัววัด

4.2 ผลการเปรียบเทียบช่องพลังงานของเครื่องวิเคราะห์สัญญาณหลายช่อง

เนื่องจากแหล่งกำเนิดรังสีแกมมาซีเซียม - 137 ให้รังสีแกมมาพลังงาน 661.6 keV และ โคบอลต์ - 60 ให้รังสีแกมมา 2 พลังงานคือ 1173.2 และ 1332.5 keV โดยที่รังสีแกมมาทั้ง 3 พลังงานจะปรากฏเป็นพีคหลักตรงกับหมายเลขช่องที่ 116, 203 และ 229 ของเครื่องวิเคราะห์สัญญาณหลายช่องตามลำดับ เมื่อนำค่าพลังงาน และหมายเลขช่องดังกล่าวมาเขียนกราฟจะได้ดังภาพประกอบที่ 4.14

ภาพประกอบที่ 4.14 กราฟความสัมพันธ์ระหว่างพลังงาน (E) และหมายเลขช่อง (Ch) ของเครื่องวิเคราะห์สัญญาณหลายช่อง

จากภาพประกอบที่ 4.14 สามารถหาสมการเส้นตรงแทนความสัมพันธ์ของพลังงาน (E) และหมายเลขช่อง (Ch) ได้ดังนี้

$$E(\text{keV}) = 5.9228(\text{Ch}) - 26.14 \quad (4.1)$$

แต่เนื่องจากหัววัด NaI(Tl) จะตอบสนองต่อรังสีแกมมาที่พลังงานต่ำกว่า 400 keV แบบไม่เป็นเชิงเส้นดังนั้นสมการแทนความสัมพันธ์ในช่วงพลังงานดังกล่าวจะอยู่ในรูปโพลีโนเมียลคือ

$$E(\text{keV}) = 0.0022(\text{Ch})^2 + 5.1847(\text{Ch}) + 30.827 \quad (4.2)$$

และจากสมการของคอมป์ตัน

$$E = \frac{E_0}{1 + \frac{E_0}{m_0 c^2} (1 - \cos \theta)} \quad (4.3)$$

สามารถหาความสัมพันธ์ของค่าพลังงานที่มูมกระเจิงต่างๆ ของรังสีแกมมา กับหมายเลขช่องของเครื่องวิเคราะห์สัญญาณหลายช่องได้จากสมการ (4.1), (4.2) และ (4.3) ดังตารางที่ 4.1

ตารางที่ 4.1 หมายเลขช่องของเครื่องวิเคราะห์สัญญาณหลายช่องที่ตรงกับค่าพลังงานของมูมกระเจิงต่างๆ

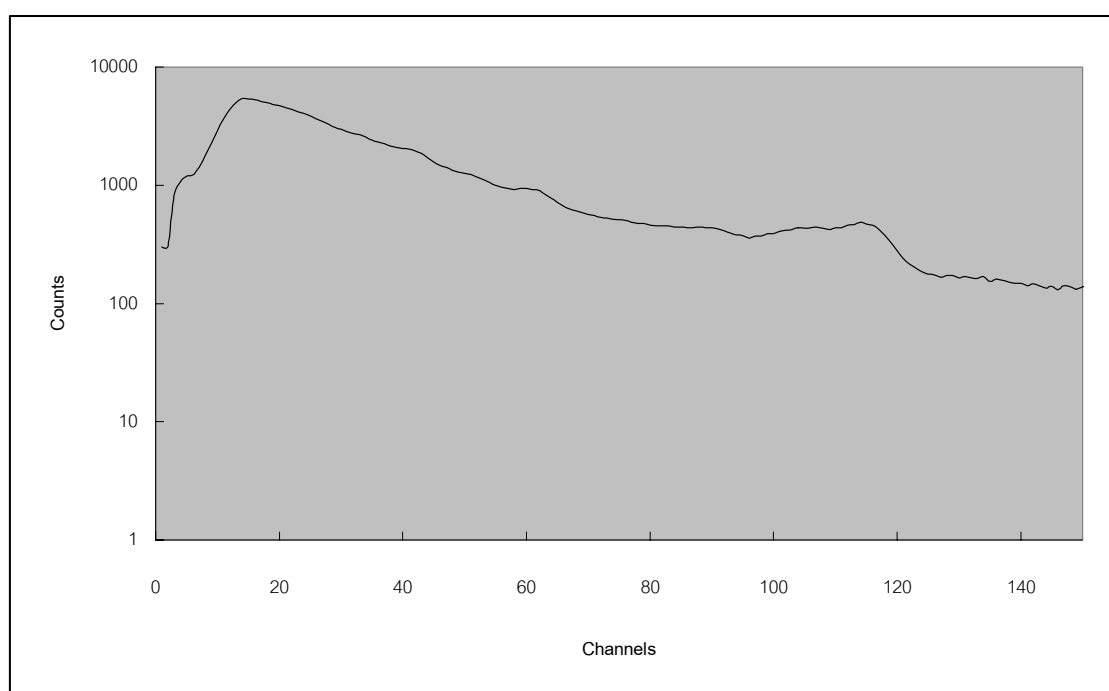
มูม (องศา)	มูม (Rad)	พลังงาน (keV)	หมายเลขช่อง (เชิงเส้น)	หมายเลขช่อง (โพลีโนเมียล)
0	0.00000	661.60	116	116
5	0.08727	658.35	115	115
10	0.17453	648.84	114	114
15	0.26180	633.64	111	111
20	0.34907	613.68	108	108
25	0.43633	590.02	104	103
30	0.52360	563.79	100	99
35	0.61087	536.06	95	94
40	0.69813	507.77	90	89
45	0.78540	479.67	85	84
50	0.87266	452.36	81	79
55	0.95993	426.24	76	74
60	1.04720	401.59	72	69
65	1.13446	378.56	68	65
70	1.22173	357.23	65	61
75	1.30900	337.59	61	58
80	1.39626	319.61	58	54
85	1.48353	303.20	56	51
90	1.57080	288.29	53	49

จากตารางที่ 4.1 จะทำให้ทราบถึงพลังงานของรังสีแกมมาที่กระเจิงในมูมต่างๆ ว่าตรงกับหมายเลขช่องใดของเครื่องวิเคราะห์สัญญาณหลายช่อง แต่อย่างไรก็ตามต้องพิจารณาถึงขนาดของหัววัดที่มีขนาดเส้นผ่าศูนย์กลางค่อนข้างใหญ่คือ 7.5 cm ซึ่งเป็นไปได้ที่การจัดวางหัววัดอาจมีความ

คลาดเคลื่อนจากมุมกระเจิงที่ต้องการจะวัดจริง และนอกจากนั้นในการวัดรังสีแกมมาในมุมกระเจิงใดๆ ก็อาจจะมียังรังสีแกมมาในมุมอื่นๆ ปะปนเข้ามาด้วย โดยรายละเอียดในส่วนนี้จะขอกล่าวถึงในภายหลัง

4.3 ผลการหาค่ารังสีกัมมันต์

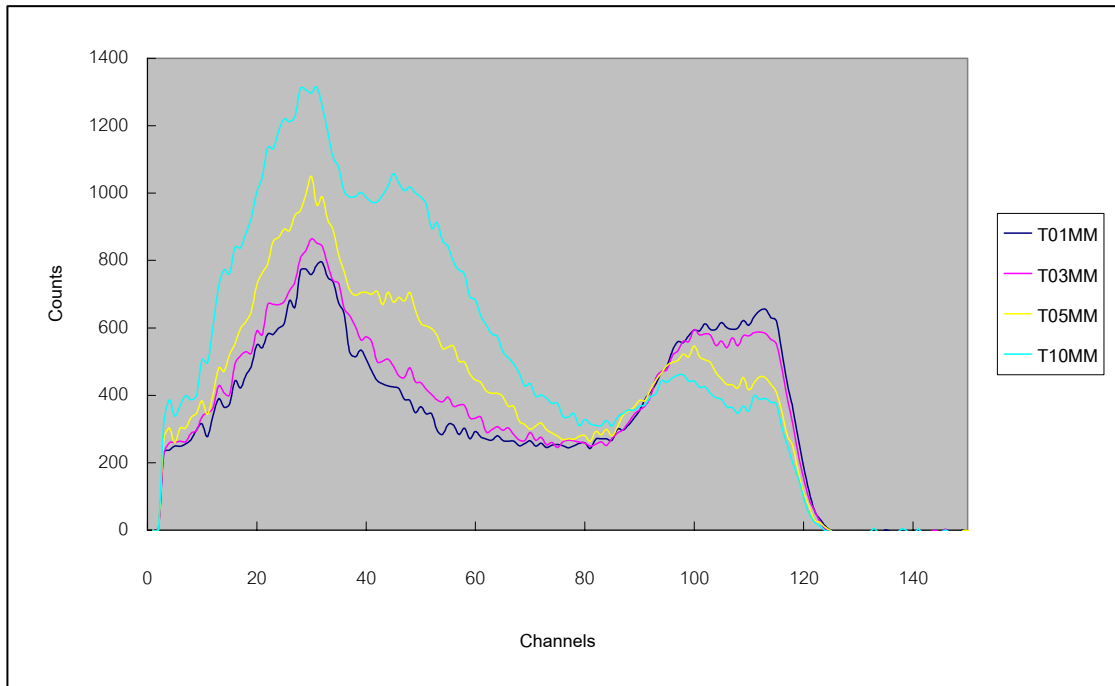
จากการทำการทดลองตามหัวข้อ 3.2.3 ทำให้สามารถหาค่ารังสีกัมมันต์ได้ดังแสดงในภาพประกอบที่ 4.15

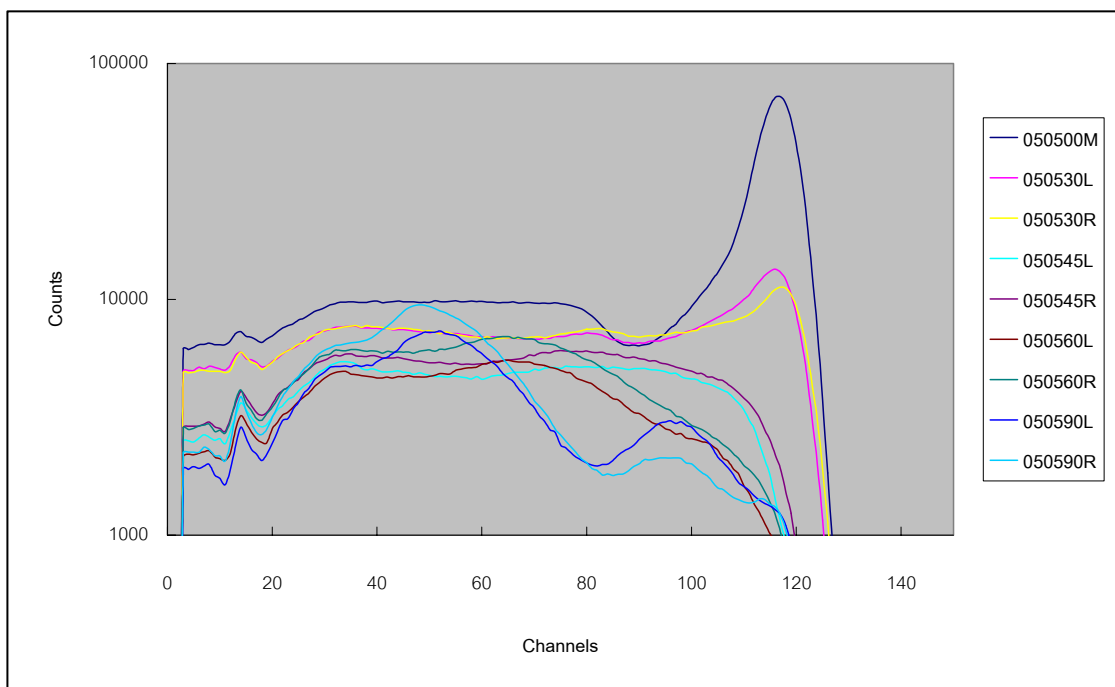
ภาพประกอบที่ 4.15 จำนวนนับของรังสีกัมมันต์ที่หมายเลขช่องต่างๆ
ของเครื่องวิเคราะห์สัญญาณหลายช่องในกราฟแกมมา

4.4 ผลการหาเงื่อนไขที่เหมาะสมในการจัดวางระบบวัดรังสีแกมมา

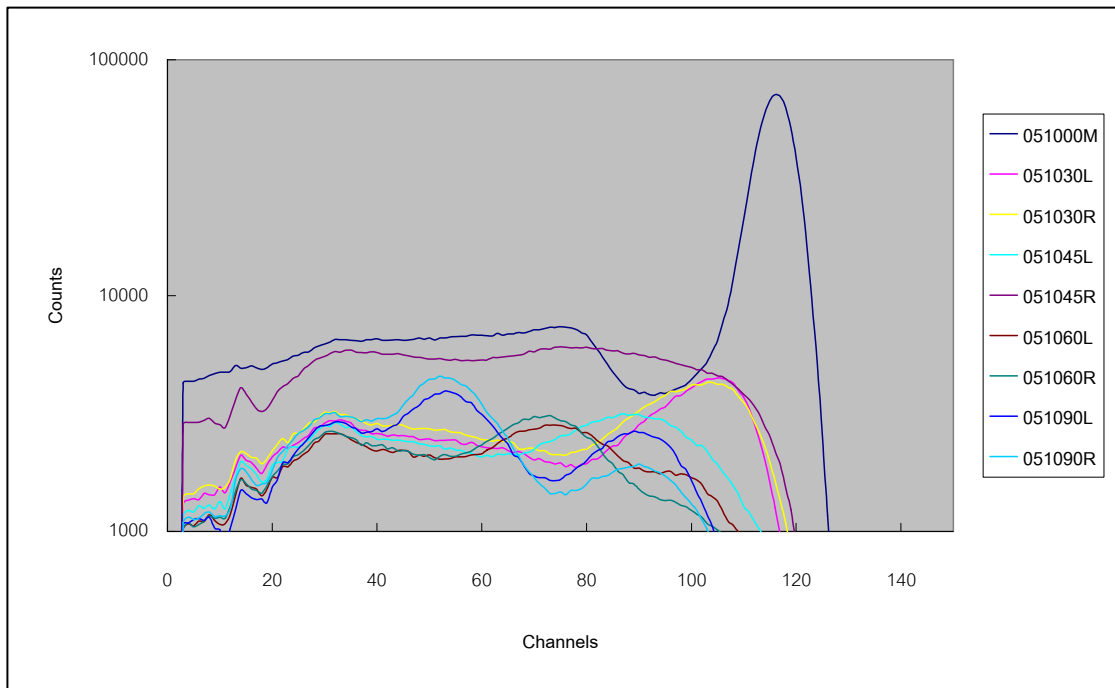
เมื่อนำข้อมูลที่ได้จากการทดลองในหัวข้อ 3.2.4 มาห้กลับกับค่ารังสีกัมมันต์ และเขียนกราฟจะได้กราฟดังภาพประกอบที่ 4.16 ถึง 4.20

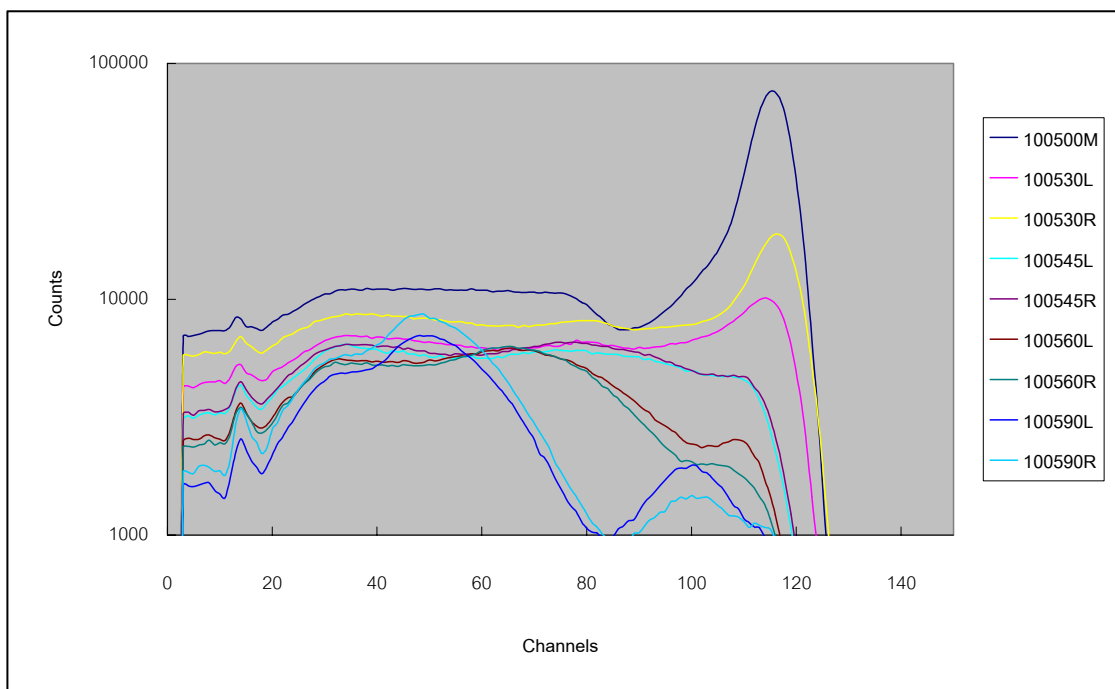
ภาพประกอบที่ 4.16 เส้นกราฟเปรียบเทียบจำนวนนับสุทธิเฉลี่ยที่กระเจิงในมุม 90 องศาของเส้นผ่าศูนย์กลางของช่องเปิดขนาดต่างๆ โดยระยะห่างระหว่างปลายของชุดท่อบีบรังสีกับเป้า และเป้ากับหัววัดเท่ากับ 5 cm

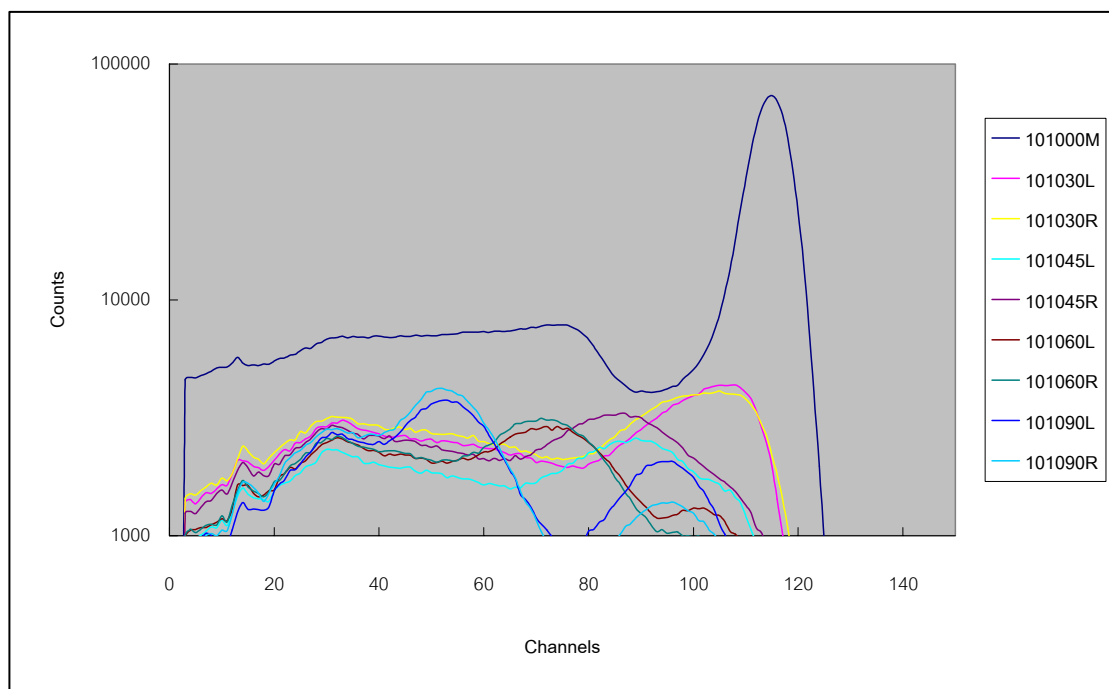
ภาพประกอบที่ 4.17 เส้นกราฟเปรียบเทียบจำนวนนับสุทธิเฉลี่ยที่กระเจิงในมุมต่างๆ โดยใช้เส้นผ่าศูนย์กลางของช่องเปิดเท่ากับ 10 mm และระยะห่างระหว่างปลายของชุดท่อบีบรังสีกับเป้า และเป้ากับหัววัดเท่ากับ 5 cm

ภาพประกอบที่ 4.18 เส้นกราฟเปรียบเทียบจำนวนนับสุทธีเฉลี่ยที่กระเจิงในมุมต่างๆ โดยใช้เส้นผ่าศูนย์กลางของช่องเปิดเท่ากับ 10 mm และระยะห่างระหว่างปลายของชุดท่อบีบรั้งสี่กับเป้าเท่ากับ 5 cm และเป้ากับหัววัดเท่ากับ 10 cm

ภาพประกอบที่ 4.19 เส้นกราฟเปรียบเทียบจำนวนนับสุทธีเฉลี่ยที่กระเจิงในมุมต่างๆ โดยใช้เส้นผ่าศูนย์กลางของช่องเปิดเท่ากับ 10 mm และระยะห่างระหว่างปลายของชุดท่อบีบรั้งสี่กับเป้าเท่ากับ 10 cm และเป้ากับหัววัดเท่ากับ 5 cm

ภาพประกอบที่ 4.20 เส้นกราฟเปรียบเทียบจำนวนนับสุทธีเฉลี่ยที่กระเจิงในมุมต่างๆ โดยใช้เส้นผ่าศูนย์กลางของช่องเปิดเท่ากับ 10 mm และระยะห่างระหว่างปลายของชุดท่อบีบรังสีกับเป้า และเป้ากับหัววัดเท่ากับ 10 cm

จากภาพประกอบที่ 4.16 จะเห็นได้ว่ายิ่งขนาดของเส้นผ่าศูนย์กลางของช่องเปิดมีค่ามาก จำนวนนับสุทธีเฉลี่ยของรังสีแกมมาที่กระเจิงออกมาจากเป้าจะมีค่าที่มากขึ้นตามไปด้วย

จากภาพประกอบที่ 4.17 ถึง 4.20 พบว่าจำนวนนับสุทธีเฉลี่ยของรังสีแกมมามีค่ามากขึ้นเมื่อระยะห่างระหว่างปลายของท่อบีบรังสีกับตัวอย่าง และตัวอย่างกับหัววัดมีค่าน้อยลง โดยมุมกระเจิงที่ 0 องศา ของทุกระยะห่างระหว่างปลายของท่อบีบรังสีกับตัวอย่าง และตัวอย่างกับหัววัดมีค่าจำนวนนับสุทธีเฉลี่ยของพีคหลักสูงที่สุด แต่เนื่องจากการวัดรังสีแกมมาที่ทะลุผ่านตัวอย่าง ซึ่งตัวอย่างที่ใช้ในการทดลองคือ ผลไม้ โดยธรรมชาติของผลไม้ถึงแม้ว่าจะเป็นชนิด และพันธุ์เดียวกันก็มีความหนาแน่นที่แตกต่างกันขึ้นอยู่กับความสด และความสมบูรณ์ของผลไม้ผลนั้นๆ ดังนั้นการวัดรังสีแกมมาที่กระเจิงจากมุม 0 องศา จึงไม่เหมาะสมที่จะใช้ในการตรวจสอบคุณภาพผลไม้

ที่มุมกระเจิง 30 องศา ก็ไม่เหมาะสมที่จะใช้ในการตรวจสอบคุณภาพผลไม้เช่นกัน เพราะตำแหน่งของพีคหลักที่ปรากฏซ้อนทับกับพีคหลักของมุมกระเจิง 0 องศา เปรียบได้กับการวัดรังสีแกมมาที่ทะลุผ่านออกมาจากตัวอย่างนั่นเอง ซึ่งการซ้อนทับดังกล่าวเกิดขึ้นจากการที่เส้นผ่าศูนย์กลางของหัววัดมีขนาดค่อนข้างใหญ่ ทำให้หัววัดรับรังสีแกมมาจากมุมกระเจิงอื่นๆ ปน

เข้ามาด้วย โดยรังสีแกมมาที่อาจปนเข้าสู่หัววัดจะอยู่ในช่วงมุมกระเจิง ± 37 องศา สำหรับระยะห่างระหว่างตัวอย่างกับหัววัดเท่ากับ 5 cm (เกิดจากการหาค่า \tan^{-1} ของรัศมีของหัววัดซึ่งเท่ากับ 3.75 cmหารด้วยระยะห่างระหว่างตัวอย่างกับหัววัด) และ ± 21 องศา สำหรับระยะห่าง 10 cm

สำหรับมุมกระเจิง 45, 60 และ 90 องศา พิคหลักที่ปรากฏก่อนข้างแยกตัวออกจากกันอย่างชัดเจน โดยพิกหลักของมุมกระเจิง 90 องศา มีจำนวนนับสุทธิเฉลี่ยที่สูงที่สุดจึงเหมาะสมที่จะใช้ในการตรวจสอบคุณภาพผลไม้

ดังนั้นในการทดลองต่อไป จะเลือกใช้ขนาดของช่องเปิดที่มีเส้นผ่าศูนย์กลางมากที่สุดคือ 10 mm โดยใช้ชุดท่อบีบรังสีเพียงชิ้นเดียว สำหรับมุมกระเจิงที่เลือกใช้คือ 90 องศา และระยะห่างระหว่างปลายของชุดท่อบีบรังสีกับเป้า และเป้ากับหัววัดจะมีค่าเท่ากันเท่ากับ 5 cm

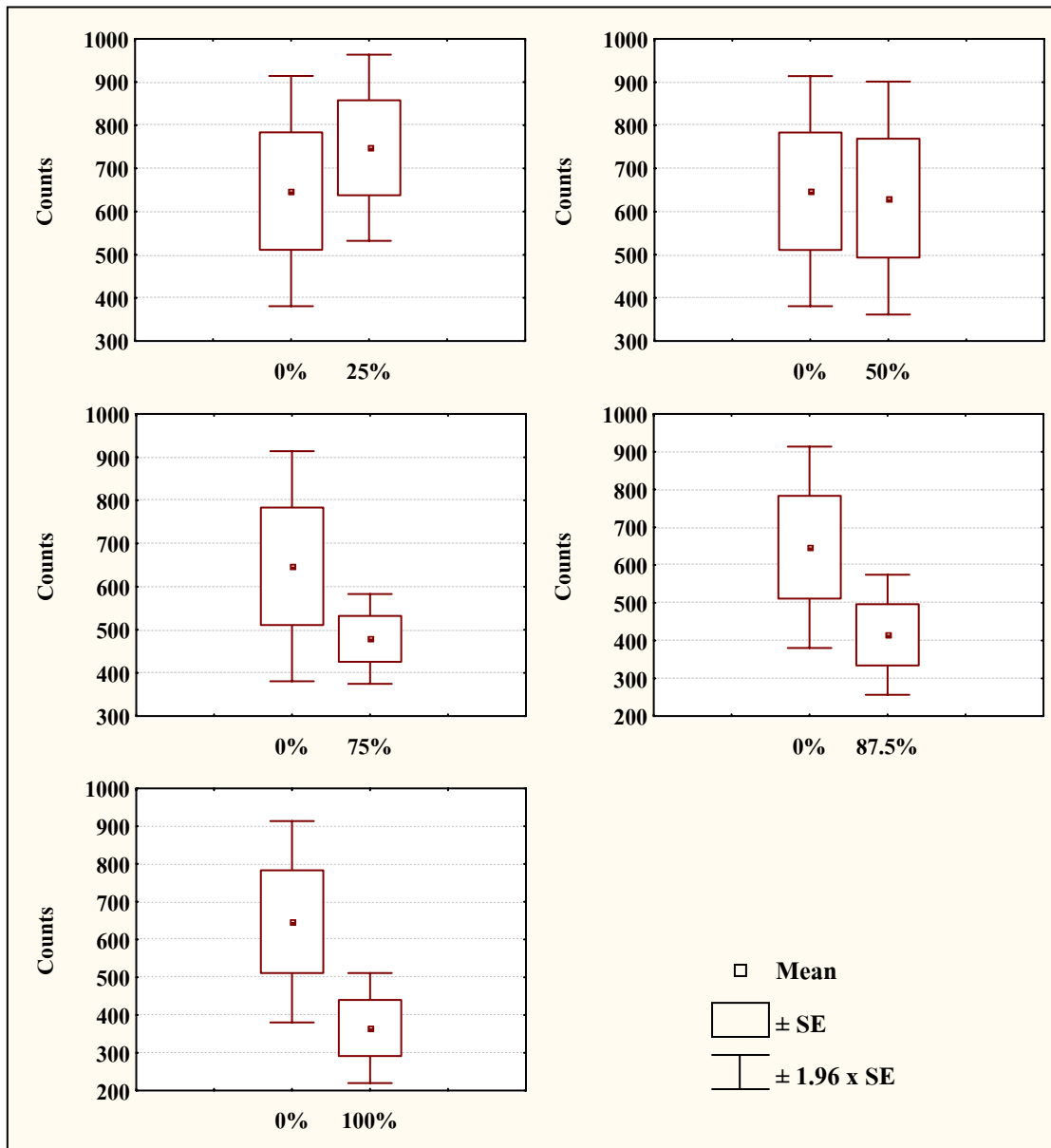
4.5 ผลการหาความเป็นไปได้ในการใช้เทคนิคการกระเจิงแบบคอมป์ตันของรังสีแกมมาในการตรวจสอบคุณภาพผลไม้

ข้อมูลการทดสอบทางสถิติแบบทีของแบบจำลองที่ได้จากการทดลองในหัวข้อ 3.2.5 สามารถแสดงได้ดังตารางที่ จ.1 ในภาคผนวก จ โดยผลต่างของอัตรานับสุทธิเฉลี่ยของรังสีแกมมาที่กระเจิงจากแบบจำลองที่มีปริมาณความฟามต่างๆ แสดงได้ดังนี้

- ผลต่างของอัตรานับสุทธิเฉลี่ยของปริมาณความฟาม 0 % เท่ากับ 129 ± 54 cpm
- ผลต่างของอัตรานับสุทธิเฉลี่ยของปริมาณความฟาม 25 % เท่ากับ 150 ± 88 cpm
- ผลต่างของอัตรานับสุทธิเฉลี่ยของปริมาณความฟาม 50 % เท่ากับ 126 ± 123 cpm
- ผลต่างของอัตรานับสุทธิเฉลี่ยของปริมาณความฟาม 75 % เท่ากับ 96 ± 47 cpm
- ผลต่างของอัตรานับสุทธิเฉลี่ยของปริมาณความฟาม 87.5 % เท่ากับ 83 ± 46 cpm
- ผลต่างของอัตรานับสุทธิเฉลี่ยของปริมาณความฟาม 100 % เท่ากับ 73 ± 36 cpm

สำหรับระดับความเชื่อมั่นในความแตกต่างกันของผลต่างของอัตรานับสุทธิเฉลี่ยระหว่างแบบจำลองที่มีปริมาณความฟามต่างๆ แสดงได้ดังตารางที่ 4.2 ซึ่งจะเห็นได้ว่าประสิทธิภาพของการตรวจสอบคุณภาพมีค่าสูงขึ้นเมื่อปริมาณความฟามมีค่ามากขึ้น จึงเป็นไปได้ที่จะใช้เทคนิคการกระเจิงแบบคอมป์ตันของรังสีแกมมาในการตรวจสอบคุณภาพผลไม้ โดยมีข้อสังเกตที่น่าสนใจอยู่ประการหนึ่งคือ ในกรณีที่มีปริมาณความฟามมีค่าเท่ากับ 50 % ระดับความเชื่อมั่นเมื่อเปรียบเทียบกับเนื้อดีมีค่าเพียง 4 % ที่เป็นดังนี้อาจเกิดจากรูปแบบของแบบจำลองที่แบ่งครึ่งลูกเป็นเนื้อดี และอีกครึ่งลูกเป็นเนื้อฟาม ดังนั้นเมื่อทำการวัดรังสีแกมมาที่กระเจิงจากแบบจำลองที่เนื้อดี หรือเนื้อฟาม

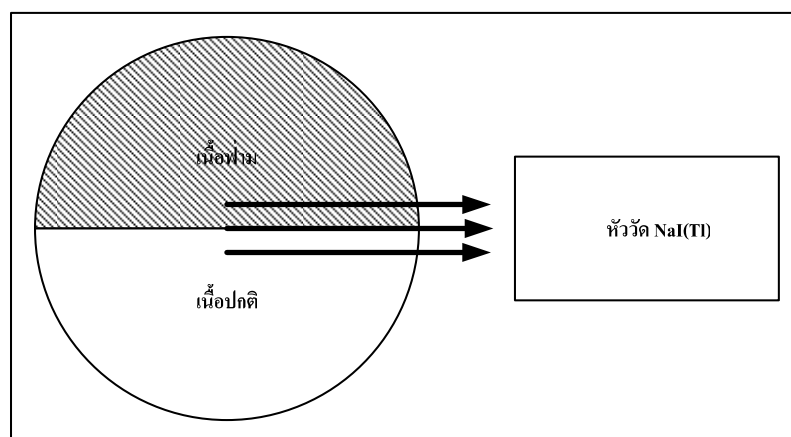
เป็นตัวกลางชนิดเดียวกันในการเดินทางของรังสีแกมมาไปยังหัววัด จะได้ผลต่างของจำนวนนับสุทธิเฉลี่ยมีค่าไม่แตกต่างกันมากนัก

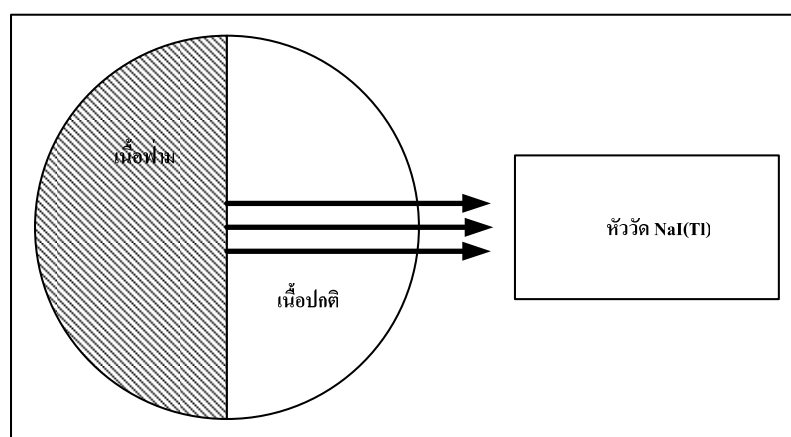
ภาพประกอบที่ 4.21 กราฟแบบบล็อกเปรียบเทียบอัตรานับสุทธิเฉลี่ยของแบบจำลองผลส้มที่ปริมาณความฟ้ามต่างๆ

ตารางที่ 4.2 ระดับความเชื่อมั่นในความแตกต่างของผลต่างของอัตรานับสุทธิเฉลี่ยของรังสีแกมมา ระหว่างปริมาณความฟ้ามต่างๆ ของแบบจำลองผลส้ม

ความฟ้าม	0 %	25 %	50 %	75 %	87.5 %	100 %
0 %		33 %	4 %	78 %	85 %	92 %
25 %	33 %		47 %	97 %	94 %	94 %
50 %	4 %	47 %		69 %	65 %	69 %
75 %	78 %	97 %	69 %		47 %	71 %
87.5 %	85 %	94 %	65 %	47 %		33 %
100 %	92 %	94 %	69 %	71 %	33 %	

ภาพประกอบที่ 4.22 การวัดรังสีแกมมาที่กระเจิงออกมาจากแบบจำลองผลส้มที่มีปริมาณ ความฟ้าม 50 % โดยจัดให้แบบจำลองผลส้มอยู่ในตำแหน่งที่ 2

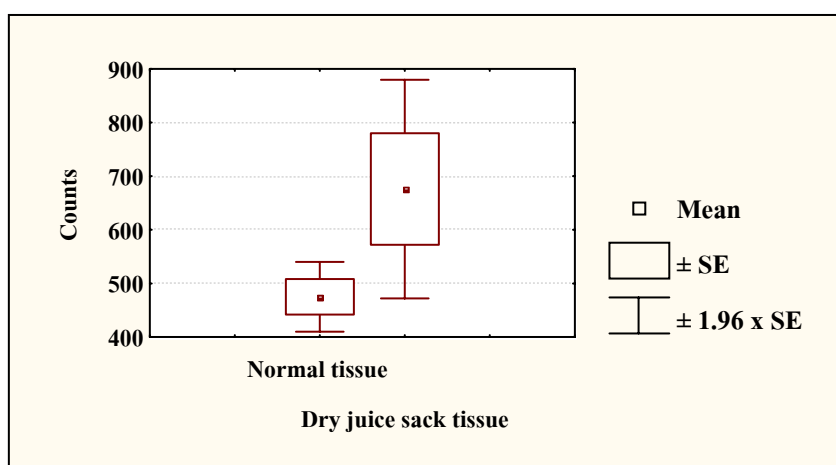

ภาพประกอบที่ 4.23 การวัดรังสีแกมมาที่กระเจิงออกมาจากแบบจำลองผลส้มที่มีปริมาณ ความฟ้าม 50 % โดยจัดให้แบบจำลองผลส้มอยู่ในตำแหน่งที่ 3

4.6 ผลการศึกษา และหาความแตกต่างของรังสีแกมมาที่กระเจิงจากเนื้อเยื่อที่แตกต่างกันของผลไม้ สามารถแบ่งพิจารณาตามชนิดของผลไม้ได้ดังนี้

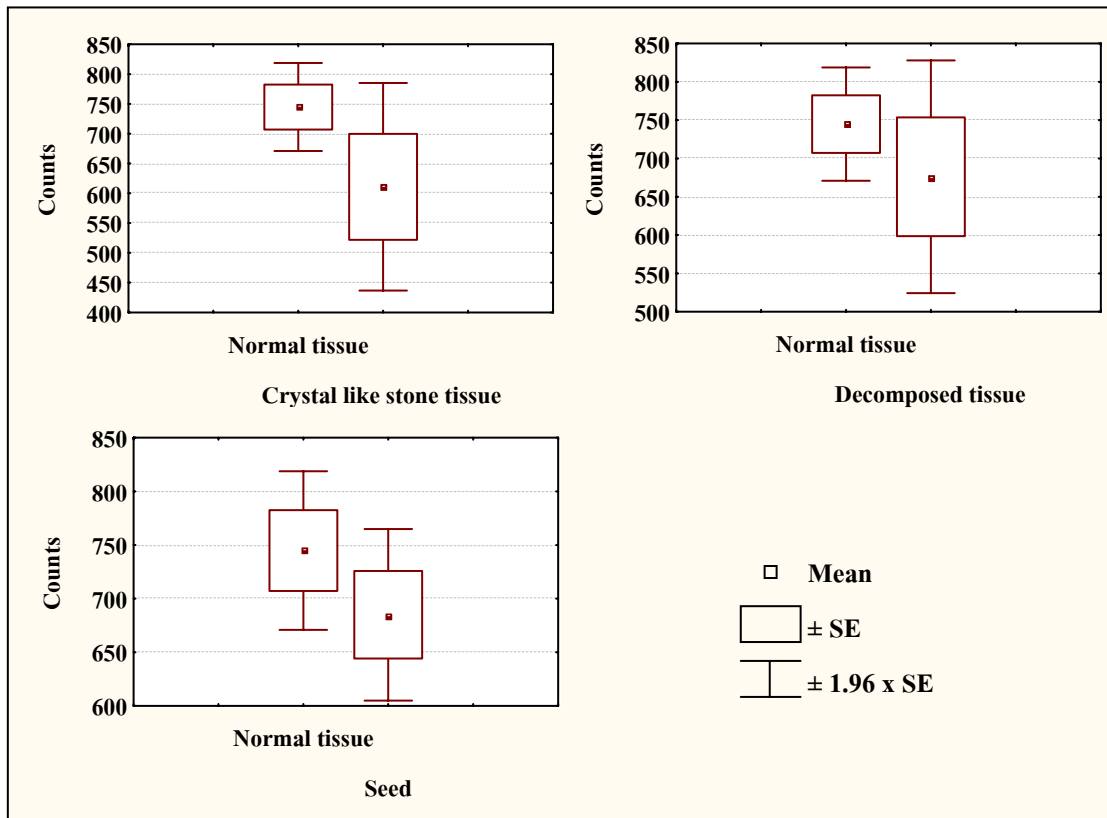
- ส้ม แบ่งเนื้อเยื่อออกเป็น 2 ประเภท คือ เนื้อปกติ และเนื้อฟาม ซึ่งเนื้อปกติจะมีความหนาแน่นมากกว่าเนื้อฟาม ดังนั้นรังสีแกมมาที่กระเจิงจากเนื้อปกติจะมีค่ามากกว่าเนื้อฟาม โดยผลต่างของจำนวนนับสุทธินเฉลี่ยของรังสีแกมมาที่กระเจิงจากตำแหน่งใดๆ จะมีค่าที่แตกต่างกัน สำหรับรังสีแกมมาที่กระเจิงจากเนื้อเยื่อชนิดเดียวกัน และต่างชนิดกัน นั่นคือ ถ้าเนื้อเยื่อทั้ง 2 ข้างเป็นชนิดเดียวกันผลต่างของจำนวนนับสุทธินเฉลี่ยของรังสีแกมมาที่กระเจิงออกมาจะมีค่าน้อยกว่าเนื้อเยื่อต่างชนิดกัน

จากข้อมูลการทดสอบทางสถิติแบบทีซึ่งแสดงในตารางที่ จ.2 ในภาคผนวก จ พบว่าผลต่างของอัตรานับสุทธินเฉลี่ยของเนื้อเยื่อที่เป็นปกติ และฟามมีค่าเท่ากับ 95 ± 76 cpm และ 135 ± 110 cpm ตามลำดับ โดยผลต่างของอัตรานับสุทธินเฉลี่ยดังกล่าวมีความแตกต่างกันในระดับความเชื่อมั่น 98 % ดังนั้นวิธีการตรวจสอบคุณภาพผลส้มแบบไม่ทำลายด้วยวิธีการนี้สามารถนำไปใช้ได้จริง

ภาพประกอบที่ 4.24 กราฟแบบบ็อกเปรียบเทียบอัตรานับสุทธินเฉลี่ยของเนื้อปกติ และเนื้อฟามของผลส้ม

- มังคุด แบ่งเนื้อเยื่อออกเป็น 4 ประเภท คือ เนื้อปกติ เนื้อแก้วยางไหล เนื้อเน่า และเมล็ดใหญ่ ซึ่งจากข้อมูลการทดสอบทางสถิติแบบทีในตารางที่ จ.3 ในภาคผนวก จ ผลต่างของอัตรานับสุทธินเฉลี่ยของเนื้อเยื่อแต่ละประเภทจะมีค่าเท่ากับ 143 ± 58 cpm, 137 ± 64 cpm, 160 ± 84 cpm และ 165 ± 76 cpm ตามลำดับ โดยระดับความเชื่อมั่นในความแตกต่างกันของผลต่างของอัตรานับสุทธินเฉลี่ยของเนื้อเยื่อแต่ละประเภทแสดงได้ดังตาราง 4.3

ภาพประกอบที่ 4.25 กราฟแบบบ็อกเปรียบเทียบอัตรานับสุทธิต่อหน่วยของเนื้อปกติ เมล็ดใหญ่ เนื้อแก้วยางไหล และเนื้อเน่าของผลมังคุด

ตารางที่ 4.3 ระดับความเชื่อมั่นในความแตกต่างของผลต่างของอัตรานับสุทธิต่อหน่วยของรังสีแกมมา ระหว่างเนื้อเยื่อประเภทต่างๆ ของผลมังคุด

ประเภทเนื้อเยื่อ	เนื้อปกติ	เมล็ดใหญ่	เนื้อแก้วยางไหล	เนื้อเน่า
เนื้อปกติ		38 %	53 %	70 %
เมล็ดใหญ่	38 %		70 %	83 %
เนื้อแก้วยางไหล	53 %	70 %		12 %
เนื้อเน่า	70 %	83 %	12 %	

เนื่องจากจุดประสงค์หลักในการตรวจสอบคุณภาพผลมังคุดคือ การตัดแยกเนื้อแก้วยางไหลออกจากเนื้อปกติ โดยเนื้อปกติจะมีความหนาแน่นที่น้อยกว่าเนื้อแก้วยางไหล เมื่อพิจารณาในแง่ของความหนาแน่นที่แตกต่างกันของเนื้อเยื่อทั้ง 2 ประเภท วิธีการตรวจสอบคุณภาพแบบไม่ทำลายวิธีนี้น่าจะใช้ได้กับผลมังคุดเช่นเดียวกับผลส้ม แต่จากตารางที่ 4.3 ระดับความเชื่อมั่น

ของความแตกต่างกันของผลต่างของอัตรานับสุทธิต่อของเนื้อเยื่อทั้ง 2 ประเภท มีค่าเพียง 53 % ดังนั้นวิธีการตรวจสอบคุณภาพผลมังคุดแบบไม่ทำลายด้วยวิธีการนี้ไม่สามารถนำไปใช้ได้

สำหรับปัญหาที่พบในการตรวจสอบคุณภาพผลมังคุดคือ การที่มังคุดมีจุดที่ขั้วจึงจัดรูปแบบในการทดลองด้วยการหั่นขั้วของมังคุดขึ้นด้านบน ซึ่งการจัดรูปแบบดังกล่าวจะมีปัญหาเกี่ยวกับความสมมาตรของการกระเจิงของรังสีแกมมาที่เนื้อเยื่อภายใน นอกจากนั้นการจัดเรียงตัวของกลีบเนื้อภายในผลมังคุดเองไม่สมมาตร และแต่ละกลีบมีขนาดไม่เท่ากัน จึงมีความยากลำบากที่จะจับคู่ลักษณะของเนื้อเยื่อที่ทราบจากการผ่าพิสูจน์กับข้อมูลผลต่างของจำนวนนับสุทธิต่อของรังสีแกมมาที่กระเจิงออกมาจากตัวอย่าง

นอกจากที่กล่าวมาแล้วข้างต้นลักษณะเนื้อเยื่อชนิด เนื้อแก้วยางไหล มักพบพร้อมกันกับเมล็ดใหญ่ ซึ่งเนื้อเยื่อทั้งประเภท 2 มีความแตกต่างกันในระดับความเชื่อมั่น 70 % จึงเป็นการยากที่จะระบุได้ว่าผลมังคุดลูกนั้นๆ มีเนื้อเยื่อชนิดเนื้อแก้วยางไหลหรือเมล็ดใหญ่

และผลมังคุดที่มีการเก็บเกี่ยวมาแล้วเป็นเวลานานเปลือกจะมีความแข็งมากขึ้น เนื่องจากการสูญเสียน้ำของผลมังคุด ซึ่งการที่เปลือกมีความแข็งมากขึ้นดังกล่าวทำให้รังสีแกมมาที่กระทบกับผิวหรือเปลือกของผลมังคุดมีการกระเจิงที่ผิวมากกว่าปกติทำให้ยากที่จะใช้การตรวจสอบด้วยเทคนิคการกระเจิงรังสีแกมมาในการตรวจสอบคุณภาพผลมังคุด